

Бібліографічний список:

1. Дудник О.В., Майборода М.М., Міненко С.І. Людський капітал як основа інноваційної організації та розвитку сучасного підприємства. *Науковий журнал «Review of transport economics and management»* Український державний університет науки і технологій (Дніпровський національний університет залізничного транспорту ім. ак. В. Лазаряна). м. Дніпро, 2022. С. 53-63.

2. Майборода М.М., Сухий В.Т., Смаглюк Ю.М., Шестакова Д.Г. Підхід «управління талантами» у формуванні дієвої команди бізнес-аналітиків. V International scientific and practical conference «*Modern and global methods of the development of scientific thoughts*» International Science Group, Florence, Italy, October 25-28, 2022. Том 5. С. 228-230.

УДК: 336.256 (045)

ПРИБУТОК ЯК ПОКАЗНИК ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Марченко А.І., здобувач вищої освіти*,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

Прибуток дозволяє підприємствам здійснювати нормальний процес відтворення, ефективно стимулювати працю найманих працівників та покращувати його умови, забезпечувати можливість вирішення державою різноманітних соціально-економічних програм. Сьогоднішня господарська практика, на жаль, показує, що багато підприємств різних галузей господарства недостатньо ефективно ведуть свою діяльність. Ефективне управління формуванням прибутку передбачає знання основних механізмів цього процесу, використання сучасних методів аналізу та планування. Важливо вміти та ефективно розподіляти прибуток.

Ключовою характеристикою економічної діяльності є ефективність, до якої звертаються, оцінюючи результати господарювання на різних рівнях (мікро-, мезо-, макро-) економіки, та в якій відображена можливість подальшого розвитку господарської системи відповідного рівня [1, с. 175]. Але, як показав наш аналіз, трактування ефективності є неоднозначним в наукових публікаціях. Зокрема, у працях економістів виокремлюються такі критерії

* Науковий керівник – доктор економічних наук, професор В.М. Онегіна

ефективності діяльності підприємств, як дієвість (effectiveness), економічність (efficiency), прибутковість (profitability), продуктивність (productivity) [2]. О.Є. Гуздь вважає, що поняття «ефективність» невід’ємно пов’язане із поняттям «ефект», та ефективність є динамічною якісною категорією, яка пов’язана з інтенсивністю розвитку підприємства, та відображає глибинні процеси вдосконалення, що відбуваються в усіх елементах системи господарюючого суб’єкта [2, с. 11]. Та суто економічний (виробничий) підхід до сутності ефективності втілюється в її трактуванні, як такої характеристики економічної системи, яка відображає співставлення результатів економічної діяльності з її витратами. Відповідно, ефективною вважається така діяльність, результати якої перевищують витрати, що були понесені для одержання цих результатів. Таке перевищення результатів над витратами формує умови для подальшого розвитку виробництва. Більш широке економічне трактування ефективності передбачає такий стан господарської системи, за якого неможливо покращити стан однієї її ланки, не погіршуючи стану іншої. Фактично це означає, що економічна система працює на межі своїх виробничих (ресурсних та технологічних) можливостей.

Андрійчук В.Г. зробив багатогранний розгляд ефективності. Ефективність виробництва він трактує як складне і багатогранне явище. Сільськогосподарське виробництво вимагає органічного поєднання і взаємодії чотирьох факторів – робочої сили, основних засобів, предметів праці і землі. В процесі виробництва здійснюється виробниче споживання вказаних ресурсів з метою отримання певних споживних вартостей, спроможних задовольнити відповідні потреби людей. Отже, будь-яке виробництво передбачає витрати ресурсів і одержання певних результатів. Але на однакову кількість витрачених ресурсів підприємства можуть одержувати далеко не однакові за величиною результати. В такому випадку підприємства ведуть виробництво з різною ефективністю [3].

Ефективність є економічною категорією, що відображає співвідношення між одержаними результатами і витраченими на їх досягнення ресурсами, причому при вимірюванні ефективності ресурси можуть бути представлені або в певному обсязі за їх первісною (переоціненою) вартістю (застосовувані ресурси), або частиною їх вартості у формі виробничих витрат (виробничо спожиті ресурси). Якщо при цьому врахувати, що результати виробництва не лише є

різноманітними, але й можуть бути представлені в різних формах: вартісній, натуральній, соціальній, то стає очевидною необхідність в ідентифікації категорії ефективності відповідно до тих аспектів діяльності підприємства, які важливо проаналізувати й оцінити. Враховуючи специфіку сільськогосподарського виробництва, доцільно розрізняти такі види ефективності: технологічну, економічну і соціальну [4].

Технологічну ефективність визначають як результат взаємодії факторів виробництва, що характеризує досягнуту продуктивність живих організмів, які використовуються в сільському господарстві як засоби виробництва. В рослинництві показниками технологічної ефективності є врожайність культур з одиниці посівної площі та основні параметри якості рослинницької продукції (вміст цукру в цукрових буряках, олії в – насінні соняшнику, білка – в зерні тощо). Щоб врахувати якість продукції, можна визначити біологічний вихід цукру, олії, білка тощо на гектар посівної площі, помноживши врожайність культури з гектара на відсоток вмісту відповідної органічної речовини (коефіцієнт).

У тваринництві технологічними показниками ефективності є продуктивність худоби і птиці, а також основні параметри якості тваринницької продукції. Наприклад, у скотарстві такими технологічними показниками є надій молока на одну корову, вихід приплоду на 100 корів основного стада, середньодобовий приріст живої маси молодняка тварин і тварин на відгодівлі, а показниками якості – вміст білка і жиру в молоці, категорія вгодованості тварин; в свинарстві – середньо-добовий приріст живої маси свиней, вихід ділового приплоду на свиноматку, виробництво живої маси свиней за рік у розрахунку на одну свиноматку. За результат діяльності підприємств береться вироблена продукція тваринництва, а за ресурс, з яким зіставляється цей результат, - поголів'я тварин [5, с. 40].

Соціальна ефективність є поняттям, що відображає поліпшення соціальних умов життя людей (покращення умов праці і побуту, поліпшення зовнішнього довкілля, підвищення рівня зайнятості і безпеки життя людей, скорочення тривалості робочого тижня без зменшення заробітної плати, ліквідація важкої фізичної праці тощо). Соціальна ефективність є, по суті, похідною від економічної ефективності. Вона, за однакових інших умов, буде тим вищою, чим вищого рівня економічної ефективності досягнуто. Соціальна

ефективність не завжди може бути кількісно визначена. Проте досить ґрунтовно про досягнуту соціальну ефективність можна судити за такими показниками, визначеними у динаміці, як питома вага прибутку, направленою на соціальні заходи, в загальній масі чистого прибутку; величина цього прибутку в розрахунку на одного середньооблікового працівника підприємства. Підвищення ефективності діяльності підприємств виявляється у прямій залежності від механізму формування, розподілу, використання прибутку, вимагає активної участі всіх суб'єктів ринкових відносин у вирішенні цієї проблеми.

У сучасних умовах підвищення стійкості національної економіки суттєво зростає пріоритетність та роль економічного аналізу, основним змістом якого є комплексне системне дослідження прийомів та способів досягнення фінансової стабільності та безпеки розвитку організацій усіх сфер діяльності. Найважливішим фактором стимулювання виробничо-фінансової та інвестиційної діяльності організації є прибуток, який з одного боку створює стабільну фінансову та соціальну основу майбутніх проєктів організації, з іншого боку, є гарантом виконання бюджетів та реалізації національних програм. Досягнення максимального розміру прибутку та рівня рентабельності визначає основну мету підприємницької діяльності, забезпечує захист інтересів власників та зниження ризиків ліквідації та банкрутства бізнес-структур.

Бібліографічний список:

1. Кравченко Ю.М., Антощенкова В.В. Фактори сталого розвитку економіки аграрного сектору. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства. Сер. Економічні науки.* 2019. Вип. 200. С. 174-183.
2. Гуздь О.Є. Цифрова економіка: зміна цінностей та орієнтирів управління підприємствами. *Економіка. Менеджмент. Бізнес.* 2018. № 2(24). С. 4-12.
3. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу : підручник. Київ: КНЕУ, 2013. 779 с.
4. Антощенкова В.В. Конкурентоспроможність, як основа ефективної національної економіки. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки.* Харків: ХНТУСГ, 2019. Вип. 200. С. 84-95.
5. Антощенкова В.В., Кравченко О.М. Економічна ефективність виробництва та реалізації молока в Україні. *Актуальні проблеми інноваційної економіки.* Харків: ХНТУСГ. 2016. № 3. С. 39-44.